

DE GRONDWET.

VERSCHIJNT

op Maandags-, Woensdags- en Zaturdags-avonds.

PRIJS DER ADVERTENTIE:

Van één tot zes regels. f 1.00.
Voor alken regel meer. 0.15.
Behalve de 35 cts. zegelgeld.

ZONDAG 26 JUNIJ.

UITGEVERS-DIRECTEUREN:

JOH. NOMAN en ZONN, te 's Gravenhage.

Brieven franco aan het Bureau De Grondwet.
Jan Hefftrikstraat, n°. 259.

ABONNEMENTSPRIJS:

Voor 's Gravenhage per 3 maanden f 3.00.

Voor de overige steden des Rijks 3.50.

Hoofd-Bureau voor Ned. Oost-Indië:

W. J. VAN HAREN N. O. MAN, te Batavia.
Prijs franco per Landmail voor Java en buitenbezittingen,
per jaar, met vooruitbetaling bij het nemen van het
abonnement f 40, Ned. Cour.

Staten-Generaal.

De discussiën, in de Tweede Kamer, over het Adres van Antwoord op de Troonrede.

Het ontwerp-adres, zoo als het gewijzigd is na het onderzoek in de afdelingen der Tweede Kamer, is onzen lezers bereids bekend; wij behoeven den tekst daarvan gewis niet terug te geven. Ofschoon minder kleurloos dan dat van de Eerste Kamer, mag toch, altijd met het oog op de bestanddeelen van de Tweede Kamer, gezegd worden, dat, gelijk de commissie dat adres heeft opgesteld, daarin een geest van gematigdheid en verdraagzaamheid doorstraalt, die alles in het midden laat en niets praëjudiceert. Zoo als later uit de discussiën blijken zal, heeft de commissie van redactie zich geplaatst op het standpunt, om niemand aanstoot te geven wat de godsdienstige quaestie betreft en om, alvorens eene onbepaalde goedkeuring over het nieuwe Ministerie uit te spreken, af te wachten hoe dat ministerie handelen zou. Men zou kunnen zeggen, dat de geheele strekking van het adres is, om wat in de Troonrede scheen te zijn: uiting van een persoonlijk gevoelen ter zijde te laten, en in bezadigden toon — zonder af of goed te keuren — en met krachtige herinnering aan hetgeen de Grondwet gebiedt, datgene te beantwoorden, waarop door een ligchaam, geheel het volk vertegenwoordigende, kon geantwoord worden.

Later, het is natuurlijk, komen wij op het adres en de daarbij gevoerde discussiën terug. Wij zullen thans slechts onzen lezers een beknopt overzicht geven van hetgeen gister en heden over dat adres in de Tweede Kamer is gezegd geworden.

VRIJDAG.

De Heer VAN DER BRUGGEN opende de discussie over de algemeene strekking. De beoordeeling van het adres scheen hem toe, geheel af te hangen van het standpunt, waarop het werd beschouwd; van het denkbeeld, dat men zich van zoodanig stuk vormde. Naar zijne meening was het standpunt, dat de commissie zich had gekozen, dat om niemand aanstoot te geven; daarin was zij dan ook zeer gelukkig geslaagd. Het noodzakelijk gevolg van zoodanig standpunt was echter, dat men eigenlijk niets zeide, dat men het gevoelen van niemand uitdrukte. Dat standpunt, meende de spreker, was edoch het rechte standpunt niet; want zoodanig adres behoorde te verklaren, wat de Kamer wezentlijk wil. De Kamer beschouwde de spr. niet als een aggregaat van individu's, maar als een zedelijk ligchaam, dat geen andere wil, geene andere gedachte, geen ander gevoelen kende en bezat, dan het gevoelen, de gedachte en de wil van de meerderheid. De wil van die meerderheid moet in elk stuk, dat van zoodanig ligchaam uitgaat, openbaar worden; en het zou dus hoogst zonderling zijn, wanneer men een adres, waarvan dat eene tegenovergestelde rigting aanwees dan de rigting van de meerderheid. — Wij moeten, alvorens verder te gaan, hier even opmerken, dat wij de theorie van den heer VAN DER BRUGGEN beamen, daargelaten de vraag, of in het gegeven geval eene goede staatkunde niet gebieden zou, de rigting van die onderstelde meerderheid niet al te zeer te prononceren. Maar zonderling is het, den heer VAN DER BRUGGEN, een der meest zuivere anti-revolutionairen, eene leer te hooren huldigen, waarbij hij verklaarde, dat de meerderheid alvermogend behoorde te zijn, verder dat de minderheid zich daarom niet had te beklagen; want dat deze toch haar gevoelen in advies en stemming openbaren kon. Zonderling noemen wij de hulde van die leer in den mond van den heer VAN DER BRUGGEN, daar het bekend is, dat, vooral de vroeger zoo zwak in de Kamer bezette anti-revolutionaire partij, onophoudelijk klaagde dat men de minderheid onderdrukte, en dat een luid wegeklag is opgegaan over de aaneengesloten meerderheid in de vorige Kamer. Reeds in de eerste zitting van de nieuwe Kamer schijnt men dus te beamen, dat eene meerderheid, welke dan ook, het regt had haren wil te doen gelden.

De heer VAN DER BRUGGEN verlangde dus in het adres te vinden de uitdrukking van den wil der meerderheid: hij verlangde een gekleurd adres. De Koning, de Regering

behoorde te weten, welke kleur de meerderheid had van de Kamer; uit dat adres behoorde te blijken, of aan het beroep des Konings op de Natie was gehoor gegeven. De verkiezingen hadden naar den maatstaf van verschillende politieke geloofsbelijdenissen plaats gegrepen (hier vergat de spr. dat hij en de zijnen en zoo vele andere leden der Kamer werden gekozen naar den maatstaf van godsdienstige geloofsbelijdenissen): en die Kamer moest dan nu ook toonen, welke politieke geloofsbelijdenis hare meerderheid beleed.

De vraag, hoedanig de kleur dan eigenlijk zijn moest van het adres, beantwoordde de spr. aldus. Twee momenten traden, naar zijne meening, in de Troonrede op den voorgrond. Het eerste, niet minst gewichtige moment was het godsdienstige. In alle «nooden» en «benaauwdheden» van het land had Oranje steeds eene taal doen hooren, die het volk had getroffen; Oranje had nu weder in de Troonrede zoodanige taal gesproken, en het was de plicht der Kamer, om niet eene koude, onverschillige, maar om eene warme, hartelijke, «nationale» taal tot antwoord te geven.

Het tweede moment in de Troonrede, was het politieke: De koning had gezegd, dat Hij zich had omringd van mannen, die zijn vertrouwen bezitten [alsof dit beteekent moest, dat vorige mannen, die ministers waren, zooals de koning in de Troonrede op andere plaatsen ontslagen werden, niet des konings vertrouwen bezeten hadden!] Die verklaring des konings moest beantwoord worden; openhartig en met rondheid moest men den koning doen kennen, of de Ministers al dan niet het vertrouwen hadden van de Kamer; of deze zich, al dan niet, vereenigde met de beginselen der Regering.

De heer VAN DER BRUGGEN besloot met te verklaren, dat hij eigenlijk een geheel nieuw adres verlangde; maar als de meerderheid zich met dat verlangen niet kon vereenigen, dan behield hij zich voor, om later, ten aanzien van deze beide momenten, amendementen in den opgegeven zin voor te stellen. Dit voorbehoud was, meenen wij, irrationeel. Zoodra toch de Kamer zich met de algemeene strekking had vereenigd, mogt men van haar niet verwachten, dat zij amendementen zou aannemen, die het doel hadden, deze strekking geheel te veranderen.

De heer BOSSCHA, lid der commissie van redactie, beantwoordde den eersten spreker onmiddellijk, en begon met het standpunt uiteen te zetten, op hetwelk de commissie, bij het opstellen van het adres, gemeend had zich te moeten plaatsen. Het kon — zeide de heer BOSSCHA — aan de aandacht niet zijn ontgaan, dat in de rede van den Koning uitdrukkingen voorkwamen van een opgewekt gevoel, gelijk men niet gewoon is in Troonreden te hooren. Men hoorde daarin duidelijk de persoonlijkheid des konings, die voor een oogenblik afgescheiden was van hetgeen in constitutionelen zin wordt gemeld van de regering. Nu had de commissie geenerlei persoonlijk gevoel aan te wijzen; zij kon het orgaan niet zijn van een ligchaam, dat zelfs nog niet wist, wat in zijn omringing omging. Voornamelijk moest zij een zuiver politiek ligchaam doen spreken; een van de twee Kamers, die het geheele volk vertegenwoordigen; die niet alleen vertegenwoordigt de duizenden, die gekwetst waren in hun nationaal gevoel, maar ook de duizenden, die juist zich gestreeld achtten door hetgeen die andere duizenden kwetsten. In de Troonrede zelve kwam een welgemeende raad voor; namelijk, dat de Staten-Generaal een geest van gematigdheid en bedaardheid mogten aan den dag leggen; en nu meende de comm. dat deze Vergadering het eerste voorbeeld moest geven van 't geen men noemde: godsdienstige verdraagzaamheid. De Kamer kon dan ook dezen wensch des Konings niet beter beantwoorden, dan door kalme, bedaardheid en gematigdheid aan den dag te leggen. De commissie zou dan ook, aldus verklaarde de spr., elk amendement moeten afwijzen, waardoor in het adres een toon zou worden gebragt, die met de algemeene strekking niet geheel overeenstemde.

Men had het adres kleurloos genoemd. De spr. betoogt, dat dit woord door de uiterste partijen niet als onbeteekennend wordt beschouwd; dat het uitdrukte, hetgeen gelegen is in de ruimte tusschen de beide uitersten.

Wat het tweede, het politieke moment betref: merkte de Heer BOSSCHA op, dat de commissie niet uit het oog

mogt verliezen, dat hier niet geantwoord werd op eene Troonrede van eene gewone zitting der Staten-Generaal. Het was de buitengewone zitting van eene geheel nieuwe Kamer; maar deze Kamer had een ruimeren werkring, dan in die buitengewone zitting was aangezeen, weshalve het adres, in zijn laatste gedeelte, inzonderheid, de aandacht op de Grondwet vestigt en op de voorschriften van die Grondwet. Dat is niet gedaan, om eenig achterdochtig vermoeden op te wekken; maar met nadruk is op de Grondwet gewezen, als het middelpunt, waar, bij hare toepassing en ontwikkeling, regering en vertegenwoordiging zich behooren te ontmoeten.

De heer MACKAY schetste met de hem eigen kenmerkende gelijkheid en onbereikbaarheid van metaphorische wendingen, de beweging, waaruit deze nieuwe Kamer was «geproduceerd.» De allocutie was — zeide hij — niet kleurloos; het antwoord van het toenmalig Ministerie, het programma van het nieuwe, de Troonrede, niets was kleurloos; immers wat de Troonrede betref, hij beschouwde den Koning één met het ministerie, «gehandhaafd» door het ministerie. Na al dat niet-kleurloze zou hij niet wenschen, dat de Kamer een kleurloos adres aannam. Men had gesproken daarvan, dat wat den een had gekwetst, den ander had gestreeld: het was juist plicht, om dat streelende en dat schokkende met elkander te vereenigen (?); men moest al de verschillende eigenaardigheden der uitersten met elkander snelde, naar spr. meening, alles vooruit, ook de Troonrede; hij verlangde niet, dat dit thans gebeurde, maar verlangde dan toch dat het adres zij overeenkomstig de Troonrede, zij een steun voor de Regering. En wat deze Kamer betref, men had gezegd, dat men nog niet wist, wat hij dat ligchaam in zijn binnenste omging. De Tweede Kamer zou dus zijn een ligchaam zonder ziel. Hij voor zich verklaarde, dat deze Kamer was een ligchaam met eene Hollandische ziel. — Wij dragen liefhebbers van charades guarne de taak op; om op te lossen wat de heer MACKAY dan toch eigenlijk heeft bedoeld.

De heer BROUW VAN SOETERWOUDE hield eene korte rede over alle mogelijke soorten van banden, die Nederland aan Oranje vereenigden, — gelijk men weet is dat het stokpaardje der anti-revolutionaire-christelijk-historisch-positieve school; — en hij verlangde, dat elke zinsnede van het adres een nieuwe band tusschen Nederland en Oranje mogt worden. Maar zoo het adres daar lag, kon hij het onmogelijk goedkeuren; hij zag er slechts eene poging in om iets te ontdekken, niet om iets te bereiken.

De eerste spreker, die zich met de algemeene strekking vereenigde was de heer VAN DEINSE. Ook hij meende, met de Commissie, dat men moest trachten te bevorderen waarachtige uitvoering der Grondwet, opregte verdraagzaamheid, welvaart der natie, en de bevestiging van waarborgen voor de vrije uitoefening van de Godsdienst. Men moest niemand krenken; daarom achtte hij de strekking goed van het adres.

De heer SCHIMMELPENNINGE VAN DER OYE was tegen het concept-adres. Wanneer het beweren der Commissie juist ware, dat de Koning gesproken had, dan behoorde men zich tot een weerklink te bepalen. Maar nu men zich tot deze enge grenzen niet had bepaald, kon hij de redenen niet bevroeden, waarom alles moest in het midden worden gelaten. Dat moge de roeping zijn van de Eerste Kamer; hij meende, dat men onmiddellijk moest verklaren, wat de Kamer achtte hare roeping te zijn. De tweede paragraaf van het adres was hem vooral een steen des aanstoots. Hij verlangde, dat in die paragraaf eene bepaalde kleur werd aangebragt. Gebeurde dit niet, hij zou zich met het adres niet kunnen vereenigen.

De heer DONKER zeide, het voornemen niet gebal hebben, het woord te voeren, en dit te meer, omdat het aanvankelijk niet ongunstig voor het adres was geweest. Maar nu hij had gehoord, hoe men het woord wilde afscheiden van hetgeen omtrent hem in de Troonrede voorkwam, moest hij het voornemen aan zulks om te verklaren, dat hij om die reden niet aan de algemeene strekking soude deelnemen. De heer VAN HALL, lid der commissie van redactie, zeide, die de rol van president van het ministerie scheen te vervullen, stond nu op, om te verklaren, dat het hem toe-

een misverstand bestond. Hij toch had de heer BOSSCHA niet zoodanig uitgelegd, dat deze den Koning had willen afscheiden van de regering; en hij nam deze gelegenheid waar, om te betuigen, dat in de Troonrede geen enkel woord stond, waarvoor het koninklijk niet verantwoordelijk zijde.

De heer BOSSCHA verduidelikte daarop zijn meening, die overeenkwam met de uitlegging door den Minister daaraan gegeven; en nadat de heer VAN DER BRUGGEN andermaal zijne theorieën had ontwikkeld, werd in zijn eerste rede voorgesteld, nam de heer GROEN VAN PRINSTER het woord, die ditmaal bewijs gaf van den vernederenden indruk van de onhandige Koning, die in zijn zeer anti-revolutionnairen tegelijk ontving, der Tweede Kamer de dienst bewees van uitstekend kort te zijn. De duidelijkheid won echter niet bij. Wij hadden, naar aanleiding van hetgeen de *Nederlander* sedert eenige dagen achtereen had aangekondigd, verwacht een *speech* van ettelijke uren lang, waarin gesproken zou worden van de soevereiniteit van het Huis van Oranje, van de eigenaardigheid van de Natie, van de historische school, van het tot stand komen van het Ministerie door de hulp der anti-revolutie enz. Niets van dat alles: de heer GROEN stelde als het ware slechts eenige woorden op zijn meening niet te drukken, dat men nu minder dan ooit een klaarloos adres mocht aannemen.

Met 44 tegen 13 stemmen werd daarop de *algemeene strekking* goedgekeurd. PEGEN stemden de heeren: VAN DER BRUGGEN, GROEN, VAN REEDE VAN OUDTSHOORN, STOLTE, VAN LYNDEN, VAN HEIDEN REINESTEIN, ELOUT, SCHIMMELPENNINGK, MACKAY, VAN ASCH VAN WIJCK, DONKER, VAN LENNEP en HOEKWATER.

De eerste §, luidende: De Tweede Kamer der St. Gen. besluit aan U. M. haren dank voor de mededeeling der redenen, die haar bezogen hebben, gebruik te maken van het recht, door de Grondwet aan den Koning verzekerd, om de raadslieden der Kroon naar welgevallen te ontslaan en te benoemen.

wordt zonder enige discussie en zonder hoofdelyke stemming aangenomen.

Bij de discussie over de 2de § werd niet slechts een kruisynus van amendementen geopend; maar de discussie zelve was hoogst onregelmatig. Op enkele uitzonderingen na waren de sprekers allen nieuwe leden; en het scheen dat deze het reglement van Orde niet hadden bestudeerd. Immers had de Voorzitter de handen van welken, om nu eens dezen, dan weder geneen spreker op den rechten weg te helpen. Tusschen beide was deze openbare cursus in de toepassing van het reglement van Orde niet zeer strookende met de waardigheid der Kamer.

De heer SCHIMMELPENNINGK was de eerste, die een amendement ter sprake bragt, met het oog op hetgeen hij reeds vóór § 2 had gezegd. Nu echter de algemeene strekking was aangenomen, meende hij bezwaar te moeten maken tot een amendement naar te stellen, dat die strekking in alle deele constitutioneel was.

De heer RIJK meende, dat men de woorden: *«Mogen wij ook deze uitoefening van dat koninklijk recht niet beoordeelen»* in een afkoppelen zin zou uitleggen. Hij stelde derhalve voor, te lezen: *«De uitoefening van dat koninklijk recht verbiedt geen»*.

Daarop ontstond een woordenwisseling, die niet is terug te geven, wel te schetsen. De heer VAN RAFFARD meende, dat men, ofschoon de algemeene strekking was aangenomen, toch amendementen kon aannemen, die het adres zouden verbeteren (wie had daaraan getwijfeld,mits de verandering de stemming der Kamer over de strekking niet ongeschiedt maakten?). De heer VAN REEDE VAN OUDTSHOORN achtte het niet wenschelijk, dat de amendementen van de heeren RIJK en SCHIMMELPENNINGK samen gingen; maar zag geheel over het hoofd, dat laatstgen. heer geen amendement had voorgesteld. De heer HOEKWATER, van heiligen ijver ontstoken, achtte het noodzakelijk het amendement van den heer SCHIMMELPENNINGK te ondersteunen, ofschoon zijne ondersteuning niet gevraagd was; niet slechts, omdat er in het geheel geen amendement was, maar ook, omdat alleen amendementen op *wets-ontwerpen* ondersteuning behoeven. De Voorzitter was allen te regt, hetgeen voor de tribune nog al een aansaat incident opleverde.

Eindelijk stond de heer ELOUT op, en niet terugdeinzende voor het constitutionele bezwaar van den heer SCHIMMELPENNINGK — dat men dan toch niet een amendement kon voorstellen, lijnregt in strijd met de door de Kamer bereids aangenomene algemeene strekking — stelde hij als amendement voor, wat de heer SCHIMMELPENNINGK reeds had voorgesteld, als dit gegronde bezwaar hem daaraan niet had teruggehouden. Dat amendement strekte, om de § 2 aldus te lezen:

Dankbaar waarden wij U. M. ernstige begeerte, om door gelijke bescherming van alle belangen en regten de bekwame weg te nemen van zoo velen uwer onderdanen, die geschokt in hun nationaal gevoel, en verontrust over hunne tederste belangen, zich tot U. M. hebben gewend.

De heer VAN LENNEP meende, dat nu de Regering de Troonrede als haar werk had aangenomen, aan het Ministerie niets liever moest zijn, dan een adhaesie te erlangen op die woorden, die den Koning in den mond waren gelegd. Maar dan moest hij zich toch verwonderen, als hij zag, dat het Ministerie liever een klaarloos adres zag dan een geklemd en dat wat juist op een zoo warme toepassing die den dandoespraak is geworden van de Regering, dat was hem onbegrijpelijk, en te vergeefs vroeg hij zich daarom de reden af. Was kon de reden van deze buitengewone Vergadering? De Troonrede zegt, welke werkzaamheden de Kamer zal hebben te verrigten. Niemand kan zich voorstellen, dat men alleen is bijengekomen, om wet-

ten af te doen, die haast hebben: want al die wetten waren van zeer ondergeschikt belang. De wet, waarvan de Troonrede spreekt, was er nog niet; ook was niet stellig beloofd, dat zij in deze zitting zou worden ingediend. Hij meende dus, dat deze zitting tot niets anders diende, dan om door de Kamer te doen verklaren, of zij al dan niet voortaan stelde in de regering, dat van was hem ook de bedoeling van die Regering des te onbegrijpelijker. Wat hem betrof, daar hij in § 2 van het adres der commissie geenerlei adhaesie zag, maar in het amendement van den heer ELOUT ten minste het woord van *denkbaarheid* aantrof, zou hij voor dat amendement stemmen. — Deze rede heeft nog al indruk gemaakt; want niemand kon eigenlijk duidelijker aantoonen, dan de spr. het deed, dat het voor ieder een raadsel was, wat het nieuwe Ministerie eigenlijk komt doen. Als de tegenwoordige regering vele zulke vrienden onder de leden der Kamer telt, dan is zij niet te benijden. Den heer VAN LENNEP zeggen wij voor zijne rondborstige verklaring dank.

Ons bestel is te klein, om weder te geven al wat de Heer de KEMPENAER, lid der Commissie, heeft aangevoerd ter bestrijding van het amendement. Wij zeggen alleen, dat die heer, met de hem zigen, ofschoon dan ook genigzins overladen welsprekendheid, aantoonde, dat de Kamer niet behoort te beslissen welke beweegreden, die den Koning tot handelen noopte, de beste was; en dat de Kamer niet voorbarig mocht handelen, om een Ministerie te ondersteunen, voordat het had aangetoond, hoe het dacht zijn programma uit te voeren. Ook op deze rede bleef het Ministerie, nu stellig uitgelokt om zijne gevoelens te openbaren, onbegrijpelijkwijls het stilzwijgen bewaren. Wij zijn benieuwd, wat de *Nederlander* van deze *«gedachtewisseling»* zal zeggen.

Den heer VAN DER BRUGGEN, die nog slechts viermaal het woord had gevoerd, scheen het amendement van den heer ELOUT niet te gekleurd toe, daarom stelde hij nu het volgende voor:

«Wij zien in die redenen een hoog te waarden blijk der bezorgdheid van U. M. voor de vrijheid en regten van al hare onderdanen. Met het oog op de verklaring van beginselen, door het tegenwoordig Ministerie bij deszelfs optreden afgelegd, verheugen wij ons, ter verzekering dier zoo wel staatkundige als godsdienstige vrijheden en regten, den troon omringd te zien van mannen, die U. M. vertrouwen bezitten.»

Op nieuw eens zee van op- en aanmerkingen van verschillende zijden. De Heer GROEN komt den voorzitter te hulp, door aan te toonen, dat de discussie ten gevolge van al die amendementen, in de war loopt. Waarschijnlijk was deze aanmerking een geheime wenk voor den heer VAN DER BRUGGEN, want deze stond nu onmiddellijk op, om te verklaren:

1. dat hij dit amendement slechts had voorgesteld, om te worden behandeld, als dat van den heer ELOUT werd amendement te doen; maar alleen om toch maar, coûte qui coûte, een amendement in de wereld te helpen.

2. dat hij ook niet ongenegen was, om zijn geheele amendement in te trekken. En zonder eenige oppositie ontmoet te hebben, alleen door de kracht van de teregtwijzing des Heeren GROEN, trok de heer VAN DER BRUGGEN zijn amendement in. Een krachtig bewijs, welke waarde dat lid zelf, aan zijn eigen voorstel heeft gehecht.

De heer VAN HEIDEN REINESTEIN, zich vereenigende met de vroegere opmerking van den heer RIJK, stelde alsnu voor, om de woorden: *«Mogen ook wij deze uitoefening van het koninklijk recht niet beoordeelen»* geheel weg te laten, ten einde alle dubbelzinnigheid te vermijden, en omdat dit toch van zelf sprak.

In stemming gebragt, werd het amendement van den heer ELOUT verworpen met 38 tegen 19 stemmen, en dat van den heer VAN HEIDEN aangenomen met 30 tegen 27 stemmen; ten gevolge waarvan het amendement van den heer RIJK kwam te vervallen.

De 2de paragraaf luidt nu: Wij zien in die beweegredenen een hoog te waarden blijk der bezorgdheid van U. M. voor de vrijheden en regten van hare onderdanen.

Bij de opening van de discussie over § 3, stelde de heer VAN DER BRUGGEN alweder een amendement voor. Het scheen alsof die heer de zakken vol amendementen had meegebracht. Voor de zede maal nam hij het woord en wenschte dat de Kamer § 3 aldus zou aannemen:

U. M. heeft, in verband met het bekend gemaakte regeringsstelsel van de nieuwe raadslieden der Kroon, de ontbinding der Kamer noodig gekeurd. Door het vertrouwen der kiezers, enz.

Te vergeefs deed de heer AKERLAKEN, lid der commissie, en de heer STORM VAN 'S GRAVESANDE inzien, hoe dit amendement op nieuw, de reeds aangenomene algemeene strekking zou doen veranderen; ditmaal was de heer VAN DER BRUGGEN tot intrekking van zijn amendement niet te bewegen, en hij zag het eindelijk verworpen met 46 tegen 9 stemmen.

Bij die gelegenheid, sprak de heer REEDE VAN OUDTSHOORN, ter ondersteuning van het amendement, eene redevoering uit, waarin, als in een panorama, voor de leden der Kamer het geheele stelsel der anti-revolutionnaire leer werd uiteengezet. Wij behouden ons het genoegen voor, daarop weder optzettelijk terug te komen.

§ 3 werd nu onveranderd aangenomen, en luidt dus: U. M. heeft zich verplicht geacht de ontbinding der Tweede Kamer uit te spreken. Door het vertrouwen der kiezers tot eene nieuwe Kamer vereenigd, stellen wij op hoogen prijs, dat U. M., door deze buitengewone Vergadering der Staten-Generaal in persoon te openen, het gewigt heeft willen

toonen, hetwelk zij hecht aan deze uitdrukking van de dank van der Natie, »

Op § 4 stelde... de heer VAN DER BRUGGEN alweder een amendement voor!! Ditmaal wenschte hij in de § meer warmte te brengen. Hij wilde den aanhef aldus lezen:

Eene hooggesteene bekommerning, welke zich bij een deel der bevolking openbaart, wij vernamen met aandoening dit koninklijk woord heeft U. M. levendig getroffen. Het daarmede in verband staande bezwaar, hetwelk U. M. heeft verklaard, enz.

De heer MACKAY achtte § 4, ook met het amendement van den heer VAN DER BRUGGEN, nog niet mooi genoeg, en stelde daarom voor, den aanhef aldus te lezen:

Eene hooggesteene bekommerning heeft zich bij een deel der bevolking geopenbaard over eene, gelijk ook wij gaarne willen gelooven, onwillekeurig toegebragte wonde.

Eindelijk meende de heer ROCHUSSEN, dat al werd § 4 aangenomen met het toevoegen van den heer MACKAY en niet dat van den heer VAN DER BRUGGEN, die § nog niet goed was geredigeerd. Daarom zag hij zoo gaarne, dat men achter het woord: *«zelfstandigheid»* nog voegde:

«Inken de palen van gehoorzaamheid aan de wetten van den Staat.»

In eene zeer gerekte rede lichtte de heer ROCHUSSEN zijn amendement toe en meende, dat de vergadering daardoor zou te kennen geven met de regering van de noodzakelijkheid eener wet, ter toepassing van het 6de hoofdstuk der Grondwet, overtuigd te zijn.

De heer VAN NISPEN beantwoordde den voorsteller van het amendement in eene uitvoerige rede, die de strekking had om aan te toonen, dat door dit amendement juist ter sprake zou gebragt worden, wat de commissie en de Kamer verlangd hadden niet te behandelen dan na rijp overleg, en eerst wanneer de bedoelde wet zou zijn aangeboden.

De Commissie van het adres, door de anti-revolutionnaire redevoeringen, die de Kamer gedurende 4 1/2 uren had aan te hooren, waarschijnlijk afgemat, vroeg nu eenig uitstel, om over het laatste amendement te kunnen raadplegen, waarop de Voorzitter de Vergadering sloot.

ZATURDAG

Bij de opening der zitting ontwikkelde de heer BOSSCHA, namens de commissie van redactie, de redenen, die haar, na gehouden overleg, noopte de Vergadering de aanneming te ontraden van het amendement, door den heer ROCHUSSEN voorgesteld. De bedoeling der commissie is toch geweest, om het adres in diers voege op te stellen, dat elke discussie zou vermeden worden, waartoe reeds gisteren het amendement van den heer ROCHUSSEN scheen te leiden. De woorden van dat amendement waren ontleend aan art. 169 der Grondwet, maar geplaatst in het adres zouden zij als het ware een nieuw amendement in de Kamer brengen, dat voor de vergadering in deze Kamer scheen rijp te zijn. De commissie althans achtte het ongeraden, om een vraagstuk van zoo teederen aard, als met de bewoordingen van het amendement in verband staat, als ter loops en bij een adres van antwoord ter sprake te brengen. Zij is zoodanig overtuigd geweest, dat dit onraadzaam was, dat zij opzettelijk de woorden, die in de Troonrede daarop betrekking hebben, onbeantwoord heeft gelaten.

De heer GODEROI meende, dat het amendement van den heer ROCHUSSEN op tweeërlei wijze kon beschouwd worden: op zich zelf, afgescheiden van de toelichting, door den Spr. daarvan gegeven, of in verband met die toelichting.

Op zich zelf beschouwd kon hij, bij geen enkel lid eenig bezwaar rijzen tegen het opnemen van de taal der Grondwet in het adres der Kamer; immers was het amendement niets anders dan wat de Grondwet zeide:

Beschouwd in verband met de toelichting van den heer ROCHUSSEN scheen het den heer GODEROI toe, dat de voorsteller door zijn amendement wenschte aan te dringen op de noodzakelijkheid van de wet, in de Troonrede toegezegd, dat hij verlangde, dat de Kamer, tot steun der Regering, verklaarde met de Regering van die noodzakelijkheid door drongen te zijn. De Spr. vereenigde zich volkomen met het gevoelen van hen, die, in eene wet alleen, de mogelijkheid zagen om op te heffen de bezwaren, welke de toepassing van het 6de hoofdst. der Grondwet opleverde. Met die bezwaren had de Spr. niet het oog alleen op hetgeen in de laatste dagen was gehoord, maar het oog op alle kerkgenootschappen van het Rijk. De wet zelve zal echter, naar Spr. meening, de ernstige toets van een grondwettig onderzoek behoeven door te staan.

Met het oog evenwel op den toestand, waarin het land zich thans bevond, achtte de heer GODEROI het niet raadzaam, om de vraag, of de wet indertijd noodzakelijk was, op dit oogenblik te beslissen. Hij zag het zeer betreuren, indien het tot eene stemming kwam over het amendement; want dan zouden uit eene afstemming gevolgtrekkingen kunnen worden afgeleid, die juist ten naaste zouden komen van hen, die voorstanders zijn eener wet, als waarvan sprake is. Hij hoopte dan ook, ten slotte, dat de heer ROCHUSSEN zou kunnen goedvinden, zijn amendement in te trekken.

De heer ROCHUSSEN voldeed daarop aan dit verlangen, en trok zijn amendement in, verklarende, dat hij, ofschoon oordeelende dat het nuttig geweest ware, nu reeds het begrip van de noodzakelijkheid eener wet vast te stellen, gaarne, uit liefde tot den vrede, en omdat hij had ontwaard, dat zijn amendement bezorgdheid had gebaard, een offer van zijne overtuiging wilde brengen, als een bewijs van zijne ernstige begeerte, om niets met overhaast te willen doen.

De heer STRANS, die als spreker zich had doen inschrij-

van, zag toen ten gevolge van de intrekking van het amendement, van het woord af.

De heer GROEN achtte zich alsnu verplicht, nog eens het amendement van den heer VAN DER BRUGGEN te onderstellen, opdat dan toch een enkel krachtig woordje in het adres mogt worden gevonden. Vooral moest hij protesteren tegen de poging, die men aanwendde, om al hetgeen gebeurd was te doen uitkomen als het gevolg eener kunstmatige opgewondenheid. Wellicht deed men het, om eene discussie te mijden, die menigeen gevaarlijk voorkwam; hij voor zich meende te moeten verklaren, dat hij zoodanige discussie niet vreesde. De Koning had openhartig gezegd, dat er eene woude was geslagen; Spr. meende, dat het nu van de Kamer niet edelmoedig zou zijn, als zij die woorden ter verantwoording van den Koning alléén liet.

De Spr. vergat, dat de heer VAN HALL gisteren zeide, dat hij en zijne collega's elk woord der Troonrede tot de hunne maakten.

De heer GROEN jaichte het amendement toe van den heer ROCHUSSEN, evenzeer dat die heer dat amend. weder had ingetrokken, om eene discussie te vermijden, die opgewondenheid kon veroorzaken. Hij zal dat voorbeeld volgen en er niet over spreken; maar wil dan toch verklaren, dat hij volkomen bereid is, om, onder alle omstandigheden, zijne ondersteuning aan het Gouvernement te verleenen tegen die richting, welke hem voorkwam onverenigbaar te zijn met de eigenaardigheid der Natie (?). Ook mogt hij niet voorbij te verzeeken, dat noch de vrees voor verandering van Ministerie, noch die voor de R. Catholijken, noch dagelijksche vergaaring, hem zoude kunnen overhalen, om zijne toestemming te geven tot eene wet, die de vrijheid en de zelfstandigheid van de kerkgenootschappen zou verkorten.

Alsnu de amendementen van de heeren MACKAY en VAN DER BRUGGEN in stemming gebragt zijnde, werd het amendement van den heer MACKAY verworpen met 32 tegen 25 en dat van den heer VAN DER BRUGGEN met 45 tegen 12 stemmen.

§ 4 werd daarop, onveranderd, aangenomen en luidt aldus:

„Eene hoogstgegene bekommring, welke zich bij een deel der bevolking geopenbaard heeft, een bezwaar, 't welk Uwe Majesteit heeft verklaard tot Haar leedwezen nog niet uit den weg te zijn geruimd, heeft de Regering tot de overtuiging gebragt, dat zij eene wet behoeft, om de pligten te kunnen vervullen, haar door het VIe Hoofdstuk der Grondwet opgelegd. Wij wenschen, voor zoover dezen maatregel betreft, de oorzaak dier bekommring te overwegen met al den ernst, dien een zoodanig gewigtig onderwerp verdient, en wij zijn bereid, mede te werken ter voorziening in 't geen er blijken mogt te ontbreken aan den toestand, waarin de Staat aan alle kerkgenootschappen gelijke bescherming verleene en hunne vrijheid en zelfstandigheid handhaven kan.“

Op § 5 stelde de heer GROEN een amendement voor, strekkende, om de woorden: «eendragt onder de zonen van hetzelfde Vaderland,» aldus te vervangen:

„eendragt der zonen van een Vaderland, hetwelk van ons af her onder de leiding Uwer voorvaderen, Sire! het voorbeeld van godsdienstige verdraagsaamheid gaf.“

Bij de toelichting van dat amendement, rigte de heer GROEN de vraag aan de Commissie van Redactie, wat zij bedoelde met het woord eendragt? Hij zag in de zinsnede, zooals die was gesteld, eene staatkunde, doordend voor de Natie; want men scheen de Natie te beschouwen als eene vereeniging van individuen, de Natie te dagteekenen van 1795. Spr. herinnerde uit een geschrift van den heer BOSSCHA, hoe deze heer zelf had erkend, dat alleen door verloocheining van het wederzijdsch kerkelijk leven, Nederland in eensgezindheid kon bestaan; en nu wilde hij gevraagd hebben, of men dergelijke verloocheining kon eischen? Neen de heer GROEN verlangde, vrije ontwikkeling van de eischen der Kerk, loijale politiek der gezindheden (?); volkomen gelijkstelling op politiek terrein, wederstand aan eene heerschende kerk... in voormaligen zin [dus wel eene heerschende Kerk, in nieuwerwetschen zin?]; en als dat alles verkregen was, dan wilde de heer GROEN wel onderlinge waardering van hetgeen goed en lofwaardig van weerszijde was geschied, billijkheid en rechtschapenheid.

Het amendement zelf had, naar Spr. meening, geen toelichting noodig; aan de waarheid van 't geen daarin werd erkend, kon ja, mogt niet worden getwijfeld. De houding van het Ministerie kwam hem echter zonderling voor; daar dit Ministerie zich geheel neutraal hield en eene nederlaag scheen aan te nemen als eene overwinning. Eindelijk hoopte de heer GROEN, dat deze Tweede Kamer de historische herinneringen aan niemand, wie dan ook, zou ten offer brengen.

De heer BOSSCHA toonde kortelijk aan, dat de heer GROEN alweder op de gewone anti-revolutionnaire manier gebruik van citaten had gemaakt. Het is waar, dat de heer BOSSCHA, beschrijvende de zamenstelling van de Noordelijke en Zuidelijke provincien tot één koningrijk, had geschreven, dat de verschillende bestanddeelen dier bevolking slechts zouden kunnen zamensmelten door verloocheining van hun kerkelijk leven; maar de heer GROEN had eenvoudig weggelaten, wat de heer BOSSCHA daarop had laten volgen, namelijk dat de ondervinding geleerd heeft, dat dit onmogelijk was; want dat dit koningrijk niet meer bestaat.

De heer VAN VOORST, lid der commissie, lichtte de bedoeling toe van het woord eendragt, verklarende dat dit woord strekte om het tegenovergestelde aan te wijzen van het woord verdeeldheid, in de Troonrede voorkomende.

De heer VAN HALL, afschoon bij zijne stelling blijvende perzisteren, om zich in de discussie niet te mengen, meende toch nu een enkel woord te moeten zeggen, nu de heer GROEN zoo uitnemend de kunst had beoefend, het Ministerie tot spreken te nopen. Hij hoopte den heer GROEN steeds op het terrein van waarachtige verdraagsaamheid te

mogen ontmoeten; maar achtte zich niet geroepen of verplicht, om, gelijk vroeger in deze vergadering gebeurde, telkens op te staan zoodat hij de heer GROEN, nu en dan eens op gestigte wijs, kon godvinden de eene of andere aanmerking te maken, die den staatsman of den ouden vriend kon kwetsen.

Met een enkel woord meende echter de heer VAN HALL de houding van het Ministerie, waarop de heer GROEN gebeld had, te moeten toelichten. Na zulk eene Troonrede, houdt het Ministerie zich neutraal, had de heer GROEN gevraagd? Ja, antwoordde de heer VAN HALL; het Ministerie houdt zich neutraal bij de discussiën, die de leden der vertegenwoordiging met elkander voerden over het geen zij tot den Koning zouden zeggen. Hij meende, dat niets nationaler zijn kon. Het Ministerie kon overigens die neutraliteit des te beter handhaven, omdat het in het adres geen enkel woord heeft gevonden, dat aan het Ministerie onaangenaam kan zijn. Al moege men het adres wat sterker gekleurd verlangen, onmiskenbaar scheen het toe aan het Ministerie, dat het geheele adres een geest van welwillendheid ademde, versterkt door het vertrouwen, waarvan § 7 gewaagde, waarin het Ministerie berustte. Het Ministerie hield zich ook neutraal, omdat het niet wenschte het voorbeeld te volgen van hen, die vroeger te veel in de Kamer hebben willen heerschen. Dat het Ministerie geene inlichtingen had gegeven, was natuurlijk. Er was geene gelegenheid toe geweest. Het benigs punt, dat inlichting zou eischen, is de wet, waarvan de Troonrede sprak; maar ook hij meende, dat de tijd daartoe nog niet was gekomen. Overigens herhaalde de minister de verklaring, dat het hier geene nederlaag en geene overwinning gold; dat het Ministerie in het adres berustte.

Het amendement van den heer Groen werd daarop verworpen met 41 tegen 17 stemmen.

Voor de heeren: HOEKWATER, ENGELN, GROEN, REEDE VAN OUDTSHOORN, DONKER, VAN HEIDEN REINESTEIN, MACKAY, ASCH VAN WIJK, BAUD, RIJK, BOSSCHA, VAN DER BRUGGEN, DE BRAUW, WINTGENS, VAN FRANCK EN VAN LENNEP.

De §§ 6, 7 en 8 werden daarna, zonder eenige discussie, en even als § 5, zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

Zij luiden aldus:

5. Bij de beraadslaging over het daartoe strekkende wetsontwerp zullen wij niet vergeten, dat de eerste voorwaarde onzer nationale kracht is, eendragt onder de zonen van hetzelfde Vaderland.

6. Wij vinden ons bemoeidigd door de verzekering van Uwe Majesteit, dat er eene gewenschte verstandhouding is der Regering met het Buitenland, en dat in ons Vaderland de welvaart toeneemt. Tot de verdere ontwikkeling onzer volkskrachten zoowel als onzer Staats-instellingen zullen wij gaarne bijdragen door mede te werken tot verordeningen over de onderwerpen die, naar de voorschriften der Grondwet wettelijke voorziening verdienen.

7. De werkzaamheden, die ons wachten, zullen, naar wij wenschen, het bewijs geven van wederkeurig vertrouwen tusschen de Regering en de Volksvertegenwoordiging.

8. In dat vertrouwen, Sire, Uwe Majesteit is er van overtuigd, ligt de kracht onzer staatsinrigting. Wij wenschen tot versterking van die kracht, gelijk van den band, die Nederland en Oranje verbindt, mede te werken, in overeenstemming met de Grondwet, wier handhaving onze eerste pligt is, en met het oog op Hem, die in Zijne Almagtige hand het lot heeft van ons dienbaar Vaderland.

Voor dat echter de discussie over § 8 werd gesloten, meende de heer SCHIMMELPENNINGK V. D. OEF de redenen te moeten motiveren, waarom hij, ondanks de verwerping van alle amendementen, evenwel zou stemmen voor het adres. Die redenen waren wij spitsvondig gezocht, als niet in aanmerking neemt de geheel tegenovergestelde strekking van hetgeen de Spr. had verlangd, dat het adres zou kenschetsen.

Deze geheele redevoering was buiten de orde; want de heer SCHIMMELPENNINGK trad daardoor tot de algemeene discussiën terug. De Voorzitter deed dit dan ook opmerken... maar eerst nadat de Spr. zijne rede had geëindigd, daarbij te kennen gevende, «dat hij den redenaar niet in de rede had willen vallen.»

Wij gelooven, dat de pligt van den Voorzitter het medebrengt, om den spreker, die buiten de orde is, in de rede te vallen, en niet om, uit aanmerking van den persoon, eerst te laten redeneren en daarna te zeggen, dat de redenering niet te pas kwam. Vroeger gebeurde dat nooit; vele voorbeelden in het Bijblad zijn te vinden, dat de heer BOBBEL den redenaar in den vloed zijner woorden stuitte. Waarom dus de heer SCHIMMELPENNINGK ongestoord buiten de orde mogt blijven voortredeneren, begrijpen wij niet.

Het adres, alsnu in zijn geheel, aan de stemming onderworpen zijnde, werd aangenomen met 44 tegen 13 stemmen.

Tegen de heeren: REEDE VAN OUDTSHOORN, VAN LYDEN, STRENS, HUGUENHOLTZ, MACKAY, ASCH VAN WIJK, VAN NISPEN VAN SEVENAAR, ELBOT, DOMMER VAN POLDERSVELDE, VAN DER BRUGGEN, LOM DE BERG, VAN BOSSE, EN GROEN VAN PRINSTERER.

Het adres zal den Koning worden aangeboden door de commissie van redactie, benevens de heeren VAN LENNEP, TAETS VAN AMERONGEN en BOTS.

Nederlanderachtigheden en Groenianisme.

De heer Gefken is anti-revolutionnaire pur-sang. De heer Hoffman is het slechts half, gelijk halfslachtigheid steeds het openbare leven van dien heer heeft gekenmerkt.

Nu moet er te Gouda overgestamd worden, tusschen de heeren Gefken en Hoffman.

Wie wordt thans door de Nederlander aan de kiezers van Gouda aanbevolen?

De man, die de anti-revolutionnaire leer met hart en ziel is toegedaan: of de man, op wiens ondersteuning men slechts onzeker rekenen kan? De heer Gefken, of de heer Hoffman?

De Nederlander beveelt den heer Hoffman aan. Nog meer: dat blad geeft den heer Gefken, den volbloed anti-revolutionnaire, in bedenking om afstand te doen, ten voordeele van den halfslachtigen heer Hoffman.

Hoe is deze nederlanderachtigheid, ten gevolge waarvan beginselen worden opgeofferd ten believe van personen, te verklaren?

Wij weten het niet.

Maar... de heer Hoffman is de zwager van den heer Groen van Prinsterer!

In de Nederlander van heden (25 Junij) leest men het volgende:

„Al zouden onze vrienden alleen staan, wij zijn overtuigd dat zij, in deze omstandigheden minder dan ooit, hun stem zullen geven aan een kleurloos adres.“

Zij weten dat hun kracht ligt in een beginsel waarbij men, met regt voor allen, eerbiediging ook der historische eigenaardigheden van de Natie, en, in zoodanig opstel, niet de klein eener politieke fractie; maar de Nederlandsche kleur, de vereenigde kleuren van Nederland en Oranje, verlangt.

Waarijk, wij zouden gaarne de heeren Groen, van der Brugghen, Donker, Mackay en van Reede van Oudtshoorn met de redactie van het adres hebben zien belast.

Welligt hadden we dan de „historische eigenaardigheden“ leeren kennen, en de kunst, om in een adres van de Tweede Kamer de vereenigde kleuren van Nederland en Oranje, rood, wit en blaauw, terug te geven.

Buitenlandse Berigten.

ENGELAND.

De heeren Bouverie, Gladstone en Wilson, hebben een zeer belangrijk voorstel aan het Parlement gedaan. Dit ontwerp strekt om een pensioen-fonds op te rigten, doordien het den aankoop van lijfrenten van het Gouvernement, door middel van de spaarkassen, wil vergemakkelijken. Volgens dit voorstel zouden de Commissarissen voor de amortisatie van de nationale schuld-fondsen, mogen ontvangen tot aankoop van schuldbrieven voor het pensioen-fonds van 4 p. st. minstens, en 30 p. st. hoogstens.

— De verjaardag van den slag van Waterloo is dit jaar niet te Londen gevierd.

— De berigten uit Buenos-Ayres zijn zeer bedreovend. Urquiza heeft geweigerd het verdrag te bekrachtigen, dat zijne Commissarissen met het Gouvernement van Buenos-Ayres hadden gesloten. De burgeroorlog weedt op nieuw met de grootste hevigheid. Bovendien doen de Indianen voortdurend de meest verwoestende invallen in de provincie, waarvan zij vroeger, door den schrik voor den naam van Rosas, wonden teruggehouden.

SPANJE.

Op den 20sten is de heer Bermudez de Castro, als Minister van Finantiën afgetreden; dit werd reeds sedert lang te gemoet gezien; het Spaansche Kabinet is volgens eene telegraphische depêche van 21 Junij, aangevuld door de benoeming van de heeren Luis Pastor, tot Minister van Finantiën; Calderon de la Barca, tot Minister van Buitenlandse Zaken en Moyano, tot Minister van Koophandel.

DUITSCHLAND.

De Tweede Hanoversche Kamer heeft in de zitting van 22 Junij, met 42 tegen 35 stemmen verworpen, het voorstel tot het verleenen van zitting, zooals voortheen, in de Eerste Kamer, aan de eigenaren van ridder-goederen. Het Kabinet had dit voorstel aanbevolen als het voornaamste van de voorgestelde constitutionele hervormingen. De Minister van Beroedienst had bepaald verklaard, dat ingeval van verwerping het Ministerie zou aftreden of de zaak aan de beslissing van den Bondsraad opdragen. Op de vraag van een der leden, of het Ministerie de Kamer niet op nieuw zou ontbinden, heeft het Kabinet geantwoord, dat het dit in nadere overweging zou nemen.

ZWITSERLAND.

De Bonds-vergadering is tot het houden van hare gewone zitting tegen 4 Julij opgeroepen.

— Een Zwitsersch dagblad zegt, dat het ministerie cordon rondom het kanton Tessino, weldra zal worden opgeheven. Volgens de Franfurter Zeitung, Graaf Karnicky, de Oostenrijksche gezant in Bern, serschen Bond, tegen 1 Julij naar Bern te keeren, daar de heer Steiger, de Zwitsersche minister lastigde, de verzekering had gegeven, dat de Bombardische vlugtelingen, die zich nog in Bern bevonden, dat kanton zullen verlaten.

— Een telegraphisch bericht uit Bern meldt, dat de regering van het kanton Fryburg de burgerij op de been heeft gebragt, uit vrees voor eene nieuwe beweging.

— Den 20 Junij begonnen te Bern de feesten tot viering van het eeuwfeest van de toetreding van dat kanton tot den Zwitserschen Bond, hetgeen in 1353 plaats had. Alle kantons waren daarbij officieel vertegenwoordigd, behalve Fryburg, dat daarvan aan het kanton Bern kennis had gegeven, op grond van het protest, dat Bern bij den Bondsraad had ingediend tegen de maatregelen te Fryburg, na den opstand van 22 April genomen.

TURKIJE.

Er is niets nopens de Turksche quaestie te vermelden. Alle bladen, op het geheele Europeische vaste land zijn het daarever eens, dat de vrede niet gestoord zal worden. Prins Menchikoff, die verlof had gekregen te Odessa alle nota's en depeches te openen, die door het Turksche Gouvernement naar St. Petersburg mogten worden gezonden; en diensvolgens te handelen heeft te haren aanzien tegenbevel ontvangen. Vóór dat hij dus zijne troepen over de Pruth mag laten trekken, moet hij daartoe bevel uit St. Petersburg ontvangen hebben. Eene depeche uit Djiddah, in de Times opgenomen van 23 Junij, deelt mede, dat de gebeurtenissen te Konstantinopel diepen indruk in Arabie hebben gemaakt. De talrijke pelgrims te Mecca en de inlandsche stammen wachten slechts op het sein tot den oorlog; de godsdienstige opgewondenheid is zeer hoog geklommen.

Binnenlandsche Berigten.

's Gravenhage, 25 Junij.

Z. M. heeft ingewilligd het verlangen van jhr. mr. W. Boreel van Hogelanden, om, uit hoofde zijner betrekking van President der Tweede Kamer van de Staten-Generaal, te worden ontslagen van die van Voorzitter der commissie, belast met het afnemen van het examen van hen die als attaché bij het Nederlandsche corps diplomatique wenschen in aanmerking te komen, en is tevens het laatstgemeld voorzitterschap opgedragen aan den heer mr. L. N. graaf van Randwijck, oud-minister van Buitenlandsche Zaken.

Z. M. heeft P. Willig eervol ontslagen als burgemeester van Oudendijk, en benoemd tot burgemeester van Oudendijk, Beets en Schardam G. H. Bast.

Vooris heeft Z. M. eervol ontslagen: van J. Bisschop, als burgemeester van Retraichement; van J. de Bois, als burgemeester van Nieuwliet aan F. B. Ruataert, als burgemeester van Heile; van P. de Bruijne, als burgemeester van St. Anna ter Muiden, en van A. Bruinooze, als burgemeester van Waterlandkerkje. Benoemd tot burgemeester van Breskens, A. Luteijn; van Cadzand en Retraichement, M. Scheele; van Groede en Nieuwliet, M. Mazure; van Heile en St. Anna ter Muiden, Ph. F. Hennequin; van Oostburg, F. L. Benteijn; van Schoondijke, A. de Hulster, en van Waterlandkerkje, D. Bekaar.

Nog heeft Z. M. eervol ontslagen de burgemeesters van Egmond aan Zee, P. Nierop; van Bennebroek, J. van Lith; van Schoten, mr. H. Geerlings Cz.; van de beide Noordwijken, mr. K. J. C. Stakman Bosse; en benoemd tot burgemeester van Egmond aan Zee, S. C. S. Holland, van Sloten, P. J. Schajjt; van Bennebroek, mr. M. S. F. de Moraaz Imans; van Spaarndam en Schoten, P. van Egmond; van den Heider, mr. K. J. C. Stakman Bosse.

Z. M. heeft aan B. Knappert, op zijn verzoek, eervol ontslag verleend als burgemeester van Vlaardingher Ambacht en Zouteveen.

Z. M. heeft benoemd tot burgemeester van de navolgende gemeenten, in afwachting van hetgeen omtrent hare vereeniging met andere nader zal worden bepaald: van Berkenrode, mr. M. S. F. de Moraaz Imans; van Haarlemmerliede, Jhr. H. G. Barnaard; van Heerlijk en Polanen, G. A. de Geus; van Petten, T. van Asperen; van Rietwijkenrood, mr. B. J. F. Marcus; van Spaarwagde, F. H. Kleine, en van Zuid-Schalkwijk, J. L. van der Burch.

Z. M. heeft benoemd tot plaatsvervangend Kantonregter te Grave, J. A. Wolter, koopman aldaar; tot kantouregter te Hoogland, mr. J. Offerhaus, thans burgemeester van Uithuizen; tot regter plaatsvervanger in de arrondissement-regbank te Amsterdam, mr. B. J. F. Marcus, advocaat aldaar, en tot notaris te Delfshaven J. van Eck, candidaat-notaris te Rotterdam.

Z. M. heeft den heer J. F. Asma, predikant bij de Herv. gem. te Schiedam, op verzoek, het emeritaat verleend, salvo honore.

Al wat de Staten-Generaal betreft — dus niet slechts de discussiën, maar ook de aangeboden wetsontwerpen en verdere parlementaire stukken — wordt door ons oorspronkelijk bewerkt. Tevens is het ons streven, om een en ander ten spoedigste onzen lezers mede te deelen.

Wij hebben niet genoeg opgemerkt, dat andere dagbladen van dezen onzen arbeid gebruik maken. Nogtans verwachten wij van de billijkheid onzer geachte confrères, dat zij de bron zullen noemen, waaraan zij dezen arbeid ontleenen, hetgeen door sommigen tot dus ver wordt nagelaten.

Z. K. H. Prins Frederik is heden nacht ten 3 ure van het huis de Paauw naar Berlijn vertrokken.

Z. Exc. de heer Lightenvelt, minister voor de Zaken der R. C. Bedienst, is heden nacht naar Brussel vertrokken, om van daar de reis naar Rome voort te zetten.

Onder de, door de tegenwoordige Regering aangeboden Wetsontwerpen zijn er slechts twee, die belangrijk mogen heeten.

Zij zijn; 1°. tot wijziging van het tarief van in- en uitgaande regten, voor zoo veel betreft den invoer van sommige artikelen; 2°. tot opheffing van in den Molukschen Archipel bestaande beperkende bepalingen, ten opzichte van den handel en de scheepvaart aldaar.

Wij achten het niet onnoodig, te constateren, dat deze beide Wetsontwerpen, de eenige die iets beteekenen, reeds onder het vorig Ministerie ter verzending naar de Tweede Kamer gereed lagen.

Wij zetten hier ons overzigt voort van het oordeel, dat onze dagbladen over het adres der Eerste Kamer hebben uitgesproken.

De Nieuwe Rotterdamse Courant doet, gelijk wij, uitkomen, dat de Regering zich in de Troonrede slechts aan de zijde van ééne partij had geschaard; maar dat de Eerste Kamer, haar taak beter begrijpende, zich op des te onpartijdiger terrein geplaatst heeft, tegelijkertijd der Regering eene fijne, maar gevoelige les gevende. Met zeer veel waarheid merkt die courant op, hoe de Eerste Kamer, door haar adres getoond heeft, noodzakelijk te zijn in onzen constitutionnelen Staat. „Men is” zegt zij, „aan de Eerste Kamer grootten dank schuldig voor de bezadigdheid, die zij in de tegenwoordige moeilijke omstandigheden heeft getoond. Blijft haar deze geest bezielen — en wie kan dit betwijfelen — die in haar adres doorstraalt, dan geeft zij aan hare instelling eene kracht, die het voortaan onmogelijk zal maken, haar uit de rij der constitutionnele instellingen van dit land te schrappen.” Na met bezadigdheid, maar naar verdienste, de onverstandige houding van den heer van Dam van Isselt te hebben veroordeeld, zegt de N. R. C.: „De leden der Eerste Kamer kunnen op de verdienste aanspraak maken, van veel te hebben bijgedragen, om de bestaande spanning te doen bedaren en door het vertrouwen, dat zij hebben gewekt, aan de gemoe-deren eene gerustheid te hebben geschonken, die zij in den laatsten tijd geheel hadden verloren. Zóó heilzaam werkt eene magt, die hare pligten kent en hare taak begrijpt.”

De Nieuwe Noordbrabander laat zich, o. a., aldus uit over het adres van de Eerste Kamer. „Wij hooren in de Eerste Kamer een ontwerp van adres van antwoord op de reeds door ons besproken troonrede voorgedragen en in de afdeelingen onderzocht, dat een pronkjuweel van echt grondwettigen zin mag genoemd worden. De beraadslagingen daarover worden geopend; de ministers zijn daar tegenwoordig; zij blijven sprakeloos! Alleen de heer van Dam van Isselt, de man, die zijne groote verdraagzaamheid in zulke poëtische verzen zoo herhaaldelijk heeft afgeschilderd en geroemd, trekt de partij voor: „het groote deel der natie, wiens nationaal gevoel is gekrenkt geworden” en krijgt daar de grootste nederlaag, die ooit aan echte onverdraagzaamheid, zich onder het masker van valsche verdraagzaamheid vertoonende, kan te beurt vallen.”

De Arnhemse Courant stemt in haar oordeel, in het al de overige groote organen der publieke opinie. „Toon en geest van dit adres — zegt zij — doen eer en aan de commissie die het ontwerp, en aan de Kamer die het, onveranderd, aannam. Het paart aan den eerbied, die past, wanneer men antwoordt op woorden door een Koninklijken mond gesproken, deze terughouding en zelfstandigheid van oordeel, dat zich eene beslissing tot rijper en nader onderzoek voorbehoudt, welke eene vertegenwoordiging, die haren pligt en hare roeping begrijpt, steeds behoort te handhaven.

Het adres van antwoord der Eerste Kamer is gesteld niet in eenen geest van vijandschap tegen het ministerie, maar in eenen duidelijken en bepaalden anti-reactionnair geest. De Eerste Kamer toont, dat zij de grondwettige beginselen met kracht, ongeschonden, onverkort, wil handhaven. Voor een ministerie dat eerlijk en opregt aan de grondwettige beginselen en voorschriften, uitvoering, leven en werking wil geven, is dit adres eene belofte van medewerking en ondersteuning. Voor een ministerie dat zou willen regeren met een stelsel, dat niet is het stelsel der Grondwet, is het eene waarschuwing, dat de Eerste Kamer niet gezind is, zich als instrument van ongrondwettige regering te laten gebruiken.”

De Nederlander is natuurlijk minder ingenomen met het adres. Het anti-revolutionnaire blad wil niet on-

derzoeken of de Eerste Kamer de beoogde kleurloosheid heeft bereikt. Waarom niet? Waarom blijft de Nederlander eeuwig en altoos in de lucht zweven? Maar de Nederlander troost zich niet te letten op het eigenaardig standpunt der Eerste Kamer. Waarin is die eigenaardigheid gelegen? Dat zegt de anti-revolutionnaire niet; waarschijnlijk omdat hij het zelf niet weet. De Nederlander zou een kleurloos adres van de Tweede Kamer betreuren; de anti-revolutionnairen verlangen alzoo een adres, dat op nieuw de vlam, die wat begint te verflaauwen, zal doen opflikkeren. Wij zullen zien of de meerderheid der Tweede Kamer is zamengesteld uit mannen, die onvoorzigtig handelen als Groen en van Dam; dan of zij zich schaaft aan de zijde der twee en dertig leden van de Eerste Kamer.

Ingezonden Stukken.

Mijnheer de Redacteur! Ik berust volgaarne in uw besluit, dat u geleid heeft om van mijn uitvoerig artikel slechts een uitsluiting te geven. Het doel dat ik beoogde, is er even goed door bereikt. Maar vergun mij dan toch op te merken, dat ik heden in handen krijg het zesde vel van het Bijblad van de Nederlandsche Staats-Courant, en dat ik daarin, onder de namen van hen, die in de zitting der Tweede Kamer van 21 dezer, zijn tegenwoordig geweest: de heer Minister van Binnenlandsche zaken. Dat is eene onwaarheid. De Minister is slechts eenen kijkje wezen nemen, en was er niet toen hij er zijn moest; terwijl Z. Exc. terugkwam, toen hij er niet meer noodig was. Ik geloof, dat het Bijblad in elk geval naarwkeurig behoorde te zijn, en vooral zich aan geene vleijery mag schuldig maken.

24 Junij 1853. Uw geabonneerde L. P.

Prijscourant der Effecten.

AMSTERDAM, ZATURDAG 25 JUNIJ.

Nederland, Werk. Schuld, à 2½ Pct.	68	7/8
Dito dito 8	75 1/2	7/8
Dito dito 4	94 1/2	7/8
Amortisatie 3 1/2		
Aand. Handel-Maats 4 1/2	127	
O. I. Leening 1844 4	94 1/2	
Aand. Arnh. Spoorweg 4 1/2		
Dito Holl. dito 2 1/2	52 1/2	
Frankrijk, Certificaten 3		
Rusland, bij Hope en Comp. 5	108 1/2	
Dito A° 1828—1829 5		
Inscr. op 't Grootboek 6		
Dito Certificaten 6	74	
Cert. dito Hamburg Amin. 5		
Negot. 1831 en 1833 5		
Dito 1840 4	93	7/8
Dito Stieglitz 4	91 1/2	9/8
Dito Nieuwe 4		
Nieuwe Eng. 4 1/2	99 1/2	
Spanje, Nieuwe 3 pCt. thans 1	22 1/2	23
Nieuwe 3	4	
Binnenlandsche 3	42 1/2	
Cert. Comp. Sp. Com. 5 1/2	7/8	
Amort. Schuld 5		
Portugal, te Londen 4	38 1/2	
Dito dito 4	36 1/2	
Wegener, Bank 5		
Dito 4		
Metaaltek 1816—1852 5	81 1/2	
Dito 1847 2 1/2	42 1/2	
Dito 1851 en 1852 2 1/2	41 1/2	42
Dito 1849 5	91 1/2	
Dito Lett. B. 5	91 1/2	
Aand. / 500 bij Rothschild 5		
Dito / 250 dito 1839 5		
Napels, Certific. bij L. & B. 5 pCt.		
Polen, Obligaten 4	85 1/2	
Aandeelen 1835 5		
Sardinië, te Londen 5 pCt.		
Denemarken, Dito 5		
Griekenl, te Londen 5		
Philad., bij Hope en Comp. 5		
Te Londen 6		
Bank 5		
Louisiana, te Londen 5		
Brazilië, te Londen 1824 5		
Dito 1843 5		
Grenada, Dito à 100 p-st 2 1/2		
Dito Uitg. 1		
Ecuador 3	25 1/2	
Mexico, te Londen Nieuwe 3 1/2		
Venezië, te Londen 1		
Dito Uitg. 1		

Keers van het geld: Belesning 2 1/2; Prolongatie 2 1/2; Disconto 2 pCt.

De beurs was heden algemeen levendiger dan gedurende de laatste dagen, zijnde zowel Hollandsche als de meeste der buitenland. effecten tot verbeterde prijzen van de markt genomen, welke voortgang toe te schrijven is aan de hooger buitenl. beoordeelingen.

Bij JOH. NOMAN en ZOON, te 's Gravenhage.